

Den 2. februar 2022

Kære Undervisningsudvalg (sformand)

I forlængelse af den politiske aftale "Fra folkeskole til faglært – Erhvervsuddannelser til fremtiden" fra 2018 <https://www.regeringen.dk/media/5958/fra-folkeskole-til-faglaert-erhvervsuddannelser-til-fremtiden.pdf> og den generelle bekendtgørelse om erhvervsuddannelser <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/1619> vil vi gerne anmode om et foretræde for undervisningsudvalget, hvor vi kan fortælle om netop gennemførte analyser af "iværksætteri i erhvervsuddannelserne" <https://ffefonden.dk/viden/vidensbank/ivaerksaetteri-pa-erhvervsuddannelserne-analyserapporter/>.

Herunder om de ambitioner og udfordringer, der fortsat, trods lovgivning, entusiastiske lærere, forskning og masser af aktiviteter findes i erhvervsuddannelseslandskabet.

Baggrund

Ved udgangen af 2021 kunne DEA og Fonden for entreprenørskab sammen med Industriens Fond præsentere en dybdegående analyse af iværksætteri i erhvervsuddannelserne.

Den viser, at der på trods af, at iværksætteri er en del af formålet for alle erhvervsuddannelser, er meget store forskelle på, hvor meget iværksætteri fylder både på de enkelte uddannelser, men også på de enkelte skoler. Generelt kan man sige at indsatserne er tilfældige, og at mange elever går gennem en erhvervsuddannelse uden at møde iværksætteri i undervisningen.

Lov om erhvervsuddannelser §1, stk 2

Erhvervsuddannelser, eud, er rettet mod udvikling af elevens erhvervsfaglige, studieforberedende og personlige kompetencer og skal samtidig imødekomme arbejdsmarkedets behov for erhvervsfaglige kvalifikationer.

Dette uddannelsessystem skal tilrettelægges således, at det i videst muligt omfang er egnet til at

- 1) motivere til uddannelse og sikre, at alle, der ønsker en erhvervsuddannelse, får reelle muligheder herfor og for at vælge inden for en større flerhed af uddannelser,*
- 2) give uddannelsessøgende en uddannelse, der giver grundlag for deres fremtidige arbejdsliv, **herunder etablering af selvstændig virksomhed,***
- 3) bidrage til at udvikle de uddannelsessøgendes interesse for og evne til aktiv medvirken i et demokratisk samfund og bidrage til deres personlige udvikling, karakterdannelse og faglige stolthed,*
- 4) imødekomme arbejdsmarkedets behov for erhvervsfaglige og generelle kvalifikationer vurderet under hensyn til den erhvervsmæssige og samfundsmæssige udvikling, herunder udviklingen i erhvervsstruktur, arbejdsmarkedsforhold, arbejdspladsorganisation og teknologi, samt for en innovativ og kreativ arbejdsstyrke og*
- 5) give de uddannelsessøgende viden om internationale forhold og viden som grundlag for arbejde og uddannelse i udlandet.*

Vi ved at mange erhvervsuddannede elever starter virksomheder op, og at virksomhederne generelt har en høj overlevelsesgrad. Hvorfor skal der så fokus på iværksætterundervisningen?

Det skal der, fordi erhvervsuddannede starter virksomheder relativt sent i forhold til andre grupper, og fordi tidlig introduktion til iværksætteri kan være en medvirkende faktor for, at man rent faktisk bliver iværksætter. Danmark har brug for iværksættere – også erhvervsuddannede iværksættere med stærke faglige baggrund - der kan tænke og iværksætte nye tanker om grøn omstilling og innovation. Både for at skabe vækst, for at skabe arbejdspladser og for at sikre sammenhængskraften imellem land og by.

Erhvervsuddannelse er en oplagt vej til opstart af egen virksomhed, og fortællingen om, hvordan man gennem en erhvervsuddannelse bliver klædt på til at starte virksomhed, kan bidrage til at gøre erhvervsuddannelserne mere attraktive. Desuden kan en styrkelse af iværksætteri på erhvervsuddannelserne tiltrække en elevgruppe, der drømmer om at starte selv eller at være med til at drive innovation og grøn omstilling i Danmark.

Datagrundlag og resultater

Med de gennemførte undersøgelser kan vi nu vise, hvilke barrierer underviserne støder imod, og som forhindrer dem i at gennemføre undervisning i iværksætteri.

I et spørgeskema udsendt via Danmarks Statistik (DST) til 5.087 modtagere svarede 1.967 (39%) nuværende erhvervsuddannelseslærere på de stillede spørgsmål. Denne besvarelsesprocent vurderes at være tilstrækkeligt for at kunne analysere resultaterne på en meningsfuld måde og giver dermed et godt billede af, hvor det er nødvendigt at sætte ind. Indledningsvis viser analyserne, at der er udbredt opbakning til at undervise i iværksætteri blandt undervisere på erhvervsuddannelserne. 44 pct. af de adspurgte undervisere fandt det vigtigt eller meget vigtigt, at der på erhvervsuddannelserne bliver undervist i elementer, der understøtter opstart af virksomhed. Samtidig mente knap 50 pct., at det var deres opgave at undervise i emnet, men af dem angav 15 pct., at de ikke underviste i iværksætteri, selvom de så det som deres opgave. Særligt resultaterne på hovedområderne *fødevarer og jordbrug* samt *teknik, byggeri og transport*, der fostrer en stor andel selvstændige, er interessante at notere sig, idet ca. 10 og 20 pct. på hhv. FJO og TBT-retningerne angav, at de ikke underviste i iværksætteri, selvom det var deres opgave.

Som de største barrierer fremhæver underviserne behov for efteruddannelse, manglende tid, manglende gode undervisningsmaterialer og manglende fagmål. Manglende tid og manglende fagmål hænger sammen, og behovet for konkrete fagmål på relevante tidspunkter understreges af udtalelser fra underviserne, der påpeger et dilemma i, at iværksætterundervisning har bedst tid på grundforløbet, men at eleverne her ikke har tilstrækkelig fag-faglighed til at arbejde med emnet på en relevant og vedkommende måde.

Behovet for at skabe plads til undervisning i iværksætteri på hovedforløbet understreges ligeledes af udtalelser fra unge iværksættere med erhvervsuddannelsesbaggrund, som også er blevet interviewet til analyserne. De understreger blandt andet, at undervisere på grundforløbene ikke nødvendigvis har indsigt i elevernes brancher, hvilket kan gøre deres undervisning i opstart af virksomhed for teoretisk. Yderligere fremhæver de, at de er for dårligt rustede til at starte op, når de er færdige, og

at iværksætteri som en mulig levevej sjældent italesættes af underviserne, men at der undervises frem mod ansættelse. Det manglende fokus betyder, at man som ung iværksætter-spire har ganske få – om nogen – ligesindede at samarbejde med. Det betyder også, at muligheden for at starte nye virksomheder ikke præsenteres for eleverne, allermindst på de uddannelser hvor der ikke er en lang tradition for iværksætteri. Det er med til at fastlåse elevernes opfattelse af uddannelser, fag og arbejdsmarked. Hvilket er uheldigt i en virkelighed, hvor vi har brug for en bred vifte af fagligheder, og mange af disse bliver fravalgt, blandt andet grundet i en fastlåst forestilling fremtidige beskæftigelsesmuligheder.

Vi mener fortsat, at der er et samfundsmæssigt behov for at styrke iværksætteri på erhvervsuddannelserne og at behovet bekræftes hos både underviserne og de unge iværksættere.

Vi mener fortsat, at eleverne i de danske erhvervsuddannelser skal opleve iværksætteri gennem deres uddannelser. Det er godt for Danmark; gennem iværksætterundervisningen får vi flere innovative mennesker ud i virksomheder og organisationer, og vi får flere iværksættere, som skaber vækst og arbejdspladser. Herudover er det godt for den enkelte, som i højere grad får redskaber og selvtillid til at sætte retning i livet og indfri de drømme, de måtte have. Endelig kan iværksætteri være en løftestang til at tiltrække flere grundskoleelever til erhvervsuddannelserne.

Nogle af de store udfordringer i samfundet: Grøn og bæredygtig omstilling, samt sikring af arbejdspladser, arbejdsudbud og varme hænder i fremtiden, afhænger af, at flere i den kommende generation vælger en erhvervsuddannelse og ser sig selv som iværksættere af deres egen og vores fælles fremtid.

Der er brug for politisk opmærksomhed på de vilkår, som iværksætterundervisningen har i erhvervsuddannelserne, så iværksætterundervisningen kobles op på uddannelsernes faglighed i en balance mellem teori og handlingsorienteret praksis.

Det er vores håb at vi sammen kan øge opmærksomheden på et vigtigt område i den erhvervsuddannelsespolitiske debat.

Fonden for Entreprenørskab har de seneste år iværksat to store initiativer for at styrke erhvervsuddannelsernes iværksætterundervisning. Det ene er lanceringen af et særligt undervisningsprogram "Kick Start Programme" med fokus på specifikke læringsmål indenfor iværksætteri, baseret på elevernes egne fagligt forankrede ideer. I indeværende skoleår udvikles materialer og forløb der fokuserer på også at medtage perspektiver og grøn omstilling i programmet.

Fra i år vil det være muligt for elever på erhvervsuddannelserne at søge særlige iværksættermikrolegater til grønne og bæredygtige virksomhedsideer. Legaterne skal hjælpe eleverne til at kunne tage springet fra ide til virkelighed, og involverer udover økonomi også vejledning og involvering fra mentorer.

Initiativerne fra Fonden for Entreprenørskab kan ikke alene løse alle de ovennævnte udfordringer, men kan styrkes gennem følgende politiske tiltag:

- At formålet i lov om erhvervsuddannelser §1, stk. 2 bliver konkretiseret på hovedforløbene i styringsdokumenter, vejledninger og materialer.

- At der udvikles specifikke læringsmål for iværksætteri på uddannelserne på de fire hovedområder
- At der afsættes midler til at flere lærere efteruddannes indenfor iværksætterundervisning og får didaktiske kompetencer til at skabe relevant iværksætterundervisning på alle erhvervsuddannelser.
- At der afsættes midler til oprettelse og drift af inkubatormiljøer på erhvervsskolerne, hvor elever kan møde og blive klogere på iværksætteri.
- At der etableres en iværksættertalentordning for erhvervsuddannelseselever, en "Team Danmark ordning" for elever, der ønsker at arbejde med oprettelse af virksomheder i løbet af deres uddannelsestid.

Vi uddyber naturligvis gerne både de indsigter analysen har givet, vores aktiviteter, samt sammenhængen imellem indsigter og de ønskede tiltag.

Med venlig hilsen
Fonden for Entreprenørskab

Christian Vintergaard
Adm. direktør

